

Βιρτζίνια Γούλφ

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΦΟΡΕΜΑ

Διήγημα

*Μετάφραση από τα αγγλικά
Βάνια Σύρμου-Βεκρη*

ΟΚΤΑΣΕΛΙΔΟ + του Μπιλιέτου • 86

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΦΟΡΕΜΑ

Μετάφραση από τὰ ἀγγλικά:

Βάνια Σύρμου-Βεκοῦ

Ἡ Μείμπελ εἶχε τὴν πρώτη της σοβαρὴ ὑποψία ὅτι κάτι δέν πάει καλὰ καθὼς ἔβγαζε τὴν κάπα της καὶ καθὼς ἡ κυρία Μπάρνερ τῆς ἔδινε τὸν καθρέφτη καὶ ἄγγιζε τίς βοῦρτσες, τραβώντας ἔτσι τὴν προσοχή της, ἴσως ἀρκετὰ ἔντονα, σέ ὅλα τὰ σύνεργα περιποίησης μαλλιῶν, δέρματος, ρούχων πού ὑπῆρχαν ἀπλωμένα πάνω στήν τουαλέτα, ἐπιβεβαιώνοντάς της τὴν ὑποψία, ὅτι κάτι δέν πάει καλὰ, μὰ καθόλου καλὰ, ὑποψία πού ἐνισχυόταν καθὼς ἀνέβαινε ἐπάνω κι ἔγινε πεποίθηση καθὼς χαιρετοῦσε τὴν Κλαρίσα Νταλογουέι καὶ τὴν ἔκανε νά πάει κατευθεῖαν στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ δωματίου, σέ μιὰ σκιασμένη γωνιά ὅπου κρεμόταν ἓνας καθρέφτης καὶ νά κοιταχτεῖ. "Ὁχι! δέν ἦταν καθόλου καλὰ. Καὶ μονομιᾶς ἡ κακομοιριά πού πάντα προσπαθοῦσε νά κρύβει, ἡ προφανὴς δυσαρέσκεια, — ἡ αἴσθηση πού ἀπὸ παιδί εἶχε ὅτι ἦταν κατώτερη ἀπὸ τοὺς ἄλλους — ἔπεσε πάνω της ἀδυσώπητα, ἄσπλαχνα,

μέ μία σφοδρότητα πού δέν μπορούσε νά αποκρούσει, όπως έκανε όταν ξυπνοῦσε νύχτα στό σπίτι της καί διάβαζε Μπόρροου ή Σκότ· μά γιατί ὅλοι αὐτοί οἱ ἄνδρες κι ὅλες αὐτές οἱ γυναῖκες νά σκέφτονται — «Τί φοράει τέλος πάντων ἡ Μείμπελ; Πόσο χάλια δείχνει! Καί τί φρικτό καινούριο φόρεμα!» — Καί τά βλέφαρά τους τρεμόπαιζαν καθώς τήν πλησίαζαν κι ὕστερα ἔκλειναν σφικτά. Ἦταν ἡ δική της τρομακτική ἀνεπάρκεια, ἡ δειλία, τό μίζερο, νερουλό αἷμα πού κυλοῦσε στίς φλέβες της πού τήν κατέθλιβε. Μέ μιᾶς, ὅλο ἐκεῖνο τό δωμάτιο πού γιά τόσες ὥρες σχεδίαζε μέ κάθε λεπτομέρεια μαζί μέ τή μοδι-στρούλα της τό πῶς θά πήγαινε, ἔδειχνε τώρα ἐλεεινό, ἀποκρουστικό· καί τό δικό της σαλόνι τόσο ἄθλιο, ὅσο κι ἐκεῖνη όταν ἔβγαινε ἔξω κορδωτή γεμάτη αὐταρέσκεια, ἄγγιζε τά γράμματα πάνω στό τραπέζι τοῦ χώλ κι ἔλεγε: «Πόσο βαρετά! Ἦτσι γιά νά κάνει ἐπίδειξη — ὅλα αὐτά ἔδειχναν τώρα ἐντελῶς ἀνόητα, ἀσήμαντα κι ἐπαρ-χιώτικα. Ὅλα αὐτά ὀλοκληρωτικά κατέρρευσαν, ξεσκε-πάστηκαν, τινάχθηκαν στόν ἀέρα, τή στιγμή πού μπήκε στό σαλόνι τῆς κυρίας Νταλογουέι.

Αὐτό πού εἶχε σκεφτεῖ τό βράδυ ἐκεῖνο πού ἦρθε ἡ πρόσκληση τῆς κυρίας Νταλογουέι ἐνῶ καθόταν στό τρα-πέζι γιά τσάι, ἦταν πῶς ἐκεῖνη φυσικά δέν μπορούσε νά ἀκολουθεῖ τή μόδα. Ἦταν παράλογο νά τό προσποιεῖται — μόδα σημαίνει γραμμή, σημαίνει στύλ, σημαίνει τριά-ντα γκινέες τουλάχιστον — ἀλλά γιατί νά μήν πρωτοτυ-πήσει; Γιατί νά μήν εἶναι τέλος πάντων ὁ ἑαυτός της; Κι

ἔτσι σηκώθηκε, πῆρε ἐκεῖνο τό παλιομοδίτικο φιγουρίνι τῆς μητέρας της, ἓνα παριζιάνικο φιγουρίνι ἀπό τήν ἐπο-χή τῆς αὐτοκρατορίας καί σκεφτόταν πόσο πιό ὁμορφες, πιό ἀξιοπρεπεῖς, καί πόσο πιό θηλυκές ἦταν τότε οἱ γυ-ναῖκες, καί τότε βάλθηκε — ἡ ἀνόητη! — νά τοὺς μοιά-σει, καμαρώνοντας μάλιστα πού ἐκεῖνη ἦταν σεμνή καί παλιομοδίτισσα καί πολύ χαριτωμένη, παραδομένη, χω-ρίς ἀμφιβολία, σέ ἓνα ὄργιο αὐταρέσκειας πού ἄξιζε αὐτή τήν τιμωρία καί τελικά ἀρματώθηκε κατ' αὐτόν τόν τρόπο.

Δέν τόλμησε ὅμως νά κοιταχτεῖ στόν καθρέφτη. Δέν μπορούσε νά ἀντιμετωπίσει ὅλη αὐτή τή φρίκη — τό ξέ-θωρο κίτρινο, τό βλακωδῶς παλιομοδίτικο μεταξωτό φό-ρεμα μέ τή μακριά φούστα, τά φουσκωτά μανίκια καί τήν ψηλή μέση καί ὅλα ἐκεῖνα πού ἔδειχναν χαριτωμένα στό φιγουρίνι ἀλλά ὄχι πάνω της, ὄχι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς καθημερινούς ἀνθρώπους. Ἐνιωθε σάν τό ἀνδρείκελο μο-δίστρας πού ἔστεκε ἐκεῖ γιά νά τίς μπήγουν καρφίτσες οἱ μαθητευόμενες.

«Μά ἀγαπητή μου, εἶναι τόσο χαριτωμένο!» εἶπε ἡ Ρόουζ Σώ καί τήν κοίταξε ἀπό πάνω ὡς κάτω μ' ἐκεῖνο τό ἀναμενόμενο σαρκαστικό σούφρωμα στά χεῖλη — ἡ Ρόουζ πού ἦταν ντυμένη μέ τήν τελευταία λέξη της μόδας, ὅπως ἄλλωστε καί ὅλοι οἱ ἄλλοι, πάντα.

Εἴμαστε ὅλοι σάν τίς μῦγες πού προσπαθοῦν νά συρ-θοῦν ἔξω ἀπ' τό πιατάκι τοῦ φλυτζανιοῦ. Ἡ Μείμπελ σκέφτηκε καί ἐπανέλαβε τή φράση σάν νά ἔκανε τό σταυρό της, σάν νά προσπαθοῦσε νά βρεῖ κάποιο ξόρκι γιά νά ξορ-

κίσει τόν πόνο, γιά νά κάνει αὐτό τό μαρτύριο ὑποφερτό. Στίχοι τοῦ Σαίξπηρ, ἀποσπάσματα ἀπό βιβλία πού εἶχε διαβάσει χρόνια πρίν, ξαφνικά τῆς ἔρχονταν στό νοῦ ὅταν βρισκόταν σέ δύσκολη θέση. «Μῦγες πού προσπαθοῦν νά συρθοῦν» ἐπανελάβε. Ἄν, ἐπαναλαμβάνοντας πολλές φορές αὐτή τή φράση, κατόρθωνε νά δεῖ κιόλας τίς μῦγες, αὐτό θά τήν ἔκανε νά νιώσει μουδιασμένη, παγωμένη, ἀποσβολωμένη. Τώρα μποροῦσε νά δεῖ μῦγες νά σέρνονται ἀργά μέ τά φτερά τους κολλημένα προσπαθώντας νά βγοῦν ἔξω ἀπό ἕνα πιατάκι. Καί συνεχῶς πάσχιζε (ὄρθια μπροστά ἀπό τόν καθρέφτη, ἀκούγοντας τήν Ρόουζ Σώ) νά δεῖ τή Ρόουζ Σώ καί ὅλους ὅσους βρίσκονταν ἐκεῖ σάν μῦγες, πού προσπαθοῦσαν νά ξεφύγουν ἀπό κάπου ἢ νά καταφύγουν κάπου, ἰσχνές, ἀσήμαντες, μῦγες πού μοχθοῦν. Μά δέν μποροῦσε νά τοῦς δεῖ ἔτσι, ὄχι τοῦς ἄλλους. Ἐβλεπε τόν ἑαυτό της ἔτσι — ἐκεῖνη ἦταν μιά μύγα, οἱ ἄλλοι ὅμως ἦταν λιβελλοῦλες, πεταλοῦδες, πανέμορφα ἔντομα πού χόρευαν, φτερούγιζαν, πετάριζαν, ἐνῶ ἐκεῖνη προσπαθοῦσε νά συρθεῖ ἔξω ἀπ' τό πιατάκι. (Ὁ φθόνος καί ἡ κακία ἦταν τά ἀπεχθέστερα τῶν ἐλαττωμάτων, καί ἦταν τά κύρια ἐλαττώματά της).

«Νιώθω σάν κακοντυμένη, ζαρωμένη, τρομερά ἀηδιαστική παλιόμυγα», εἶπε, κάνοντας τόν Ρόμπερτ Χέιντον νά σταματήσει μόνο γιά νά τήν ἀκούσει νά τό λέει, μόνο γιά νά καθησυχάσει τόν ἑαυτό της μέ τό νά φρεσκάρει μιά ἀχρωμη, ἀδύναμη φράση δείχνοντας πόσο ἀπροκατάληπτη ἦταν, πόσο πνευματώδης, ὥστε νά μή νιώθει καθόλου

ἔξω ἀπ' τά νερά της. Καί φυσικά ὁ Ρόμπερτ Χέιντον ἀπάντησε κάτι, ἀρκετά εὐγενικό, ἀρκετά ἀνειλικρινές, πού ἐκεῖνη τό κατάλαβε ἀμέσως καί μονολόγησε, μέ τό πού ἀπομακρύνθηκε ἐκεῖνος (καί πάλι ἀπό κάποιο βιβλίο), «Ψέματα, ψέματα, ψέματα!» Γιατί ἕνα πάρτυ κάνει τά πράγματα εἴτε περισσότερο πραγματικά εἴτε λιγότερο πραγματικά σκέφτηκε· καί ἀστραπιαία μπόρεσε νά κοιτάξει κατευθείαν στό βάθος τῆς καρδιάς τοῦ Ρόμπερτ Χέιντον καί νά δεῖ τά πάντα. Εἶδε τήν ἀλήθεια. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια, αὐτό τό σαλόνι, αὐτός ὁ ἑαυτός σου κι ὅλα τά ἄλλα ψεύτικα. Τό μικρό ἐργαστήριό τῆς μίς Μίλαν ἦταν πράγματι τρομερά ζεστό, πνιγηρό, ἄθλιο. Μύριζε ροῦχα καί μαγειρεμένο λάχανο. Κι ὅμως, ὅταν ἡ μίς Μίλαν τῆς ἔδωσε τόν καθρέφτη καί κοιτάχτηκε φορώντας τό φόρεμα τελειωμένο, ἐνίωσε μιά ἀνείπωτη χαρά στήν καρδιά της. Πλημμυρισμένη μέ φῶς, ξαναγεννήθηκε. Ἀπαλλαγμένη ἀπό ἔγνοιες καί ρυτίδες, ὅ,τι εἶχε ὀνειρευτεῖ γιά τόν ἑαυτό της ἦταν ἐκεῖ — μιά ὁμορφη γυναίκα. Μόνο γιά μιά στιγμή (δέν τόλμησε νά κοιταχτεῖ στόν καθρέφτη περισσότερο, ἢ μίς Μίλαν ἤθελε νά μάθει τό μάκρος τοῦ ποδόγυρου) κοιτάχτηκε, πλαισιωμένη ἀπό τή μαόνινη σκαλιστή κορνίζα τοῦ καθρέφτη, ἕνα γκριζόλευκο, αἰνιγματικά γελαστό, γοητευτικό κορίτσι, ὁ πυρήνας τῆς ὑπαρξῆς της, ἡ ψυχή τοῦ ἑαυτοῦ της. Καί δέν ἦταν μόνο ἡ ματαιοδοξία, ἡ αὐταρέσκεια πού τήν ἔκαναν νά τόν σκέφτεται καλό, τρυφερό καί ἀληθινό. Ἡ μίς Μίλαν εἶπε πῶς ἡ φούστα δέν μποροῦσε νά γίνει σέ καμιά

περίπτωση πιό μακριά. «Καλύτερα», είπε ή μίς Μίλαν ζαρώνοντας τό μέτωπό της μέ έντονη προσοχή, «ή φούστα νά γίνει κοντύτερη». Καί ξαφνικά ένιωσε ειλικρινά νά άγαπά τήν μίς Μίλαν πολύ πολύ περισσότερο άπό ότιδήποτε άλλο σέ όλο τόν κόσμο, καί θά μπορούσε νά κλάψει άπό οϊκτο γιά εκείνη πού άναγκαζόταν νά σέρνεται στό πάτωμα μέ τό στόμα της γεμάτο καρφίτσες, τό πρόσωπό της κόκκινο καί τά μάτια της γουρλωμένα — πού ένα ανθρώπινο πλάσμα άναγκαζόταν νά τό κάνει αυτό γιά ένα άλλο, καί τούς είδε όλους σάν ανθρώπινα πλάσματα έτσι άπλά καί τόν έαυτό της νά πηγαίνει στό πάρτυ της, καί ή μίς Μίλαν νά κατεβάζει τό κάλυμμα πάνω άπό τό κλουβί του καναρινιού, ή νά τό άφήνει νάτσιμπήσει ένα σπόρο καναβούρι άπ' τά χείλη της, καί στή σκέψη αυτή, αυτής της πλευράς της ανθρώπινης φύσης καί της ύπομονής καί της καρτερίας, καί τό ότι έμενε ίκανοποιημένη μέ τόσες έλεεινές, φτωχές, άθλιες μικροαπολαύσεις, τά μάτια της γέμισαν δάκρυα.

Καί τώρα τά πάντα είχαν χαθεί. Τό φόρεμα, τό δωμάτιο, ή άγάπη, ό οϊκτος, ό σκαλιστός καθρέφτης, τό κλουβί του καναρινιού, όλα είχαν χαθεί καί βρισκόταν τώρα έδω στή γωνιά του σαλονιού της κυρίας Νταλογουέι, νά ύποφέρει μαρτύρια, καί νά ξυπνά μέ μάτια όρθάνοιχτα άντικρίζοντας τήν πραγματικότητα.

Μά είναι τόσο μίζερο, άψυχο καί άξιολύπητο στήν ήλικία της μέ δύο παιδιά, νά νοιάζεται, νά έξακολουθεϊ νά είναι τόσο όλοκληρωτικά έξαρτημένη άπό τή γνώμη των

άλλων καί νά μήν έχει δικές της αρχές ή πεποιθήσεις, νά μή μπορεί νά πεί όπως οί άλλοι: «Έδω ύπάρχει ό Σαίξπηρ! Έδω ύπάρχει θάνατος! Κι όλοι έμείς, ψείρες στή γαλέτα του καπετάνιου» ή ό,τι λέει τέλος πάντων ό λαός.

Αντίκρισε κατάματα τόν έαυτό της στόν καθρέφτη άνασήκωσε τόν άριστερό της ώμο· άναζήτησε καταφύγιο στό δωμάτιο σάν νά της έριχναν άκόντια στό κίτρινο φόρεμά της άπ' όλες τίς πλευρές. Αντί όμως νά δείχνει άγρια ή τραγική όπως θά έκανε ή Ρόουζ Σώ — ή Ρόουζ θά έδειχνε σάν τήν Βοαδίτσεια — εκείνη έδειχνε άνόητη καί άμήχανη καί χαμογελοΰσε χαζά σάν μαθητριούλα, διέσχισε σκυφτή τό δωμάτιο, καταφέροντας νά ξεγλυστρίσει, σάν ένα δαρμένο άδέσποτο καί κοίταξε έναν πίνακα, μιá γκραβούρα. Σάν κάποιος νά πηγε στό πάρτυ μόνο καί μόνο γιά νά δει έναν πίνακα. Όλοι γνώριζαν γιατί τό έκανε — τό έκανε άπό ντροπή, άπό ταπείνωση.

«Τώρα ή μύγα είναι μέσα στό πιατάκι» μονολόγησε «άκριβώς στό κέντρο καί δέν μπορεί νά βγει έξω, καί τό γάλα» σκέφτηκε κοιτώντας επίμονα τόν πίνακα, «κρατά τά φτερά της κολλημένα».

«Είναι τόσο ντεμοντέ» είπε στόν Τσάρλς Μπάρτ, κάνοντάς τον νά σταματήσει (πράγμα πού οΰτως ή άλλως άπεχθανόταν) καθώς πήγαινε νά μιλήσει σέ κάποιον άλλον.

Έννοοΰσε, ή τουλάχιστον προσπαθοΰσε νά πείσει τόν έαυτό της πώς έννοεϊ, ότι ό πίνακας καί όχι τό φόρεμά της ήταν ντεμοντέ. Έστω κι ένας μικρός έπαινος, μιá

στοργική κουβέντα από τόν Τσάρλς θά ἄλλαζε τά πάντα γι' αὐτήν στή στιγμή. Καί μόνο νά τῆς ἔλεγε: «Μέιμπελ εἶσαι τόσο γοητευτική ἀπόψε!» θά τῆς ἄλλαζε τή ζωή. Μά τότε θά ἔπρεπε νά εἶναι ἀληθινή καί εἰλικρινής. Ὁ Τσάρλς βέβαια δέν εἶπε τίποτε σχετικό. Ἦταν ἡ προσωποποίηση τῆς κακίας. Πάντα καταλάβαινε κάποιον, ἰδιαίτερα ἂν κάποιος ἐνιωθε μίζερος, ἀσήμαντος ἢ κουτός.

«Ἡ Μέιμπελ φορᾷ καινούριο φόρεμα» εἶπε ἐκεῖνος καί ἡ κακόμοιρη μύγα βούτηξε γιά τά καλά μέσα στό πιατάκι. Πράγματι, θά ἔθελε πολύ νά τή δεῖ ἐκεῖνος νά πνίγεται, ἔτσι τουλάχιστον πίστευε ἐκείνη. Δέν εἶχε καρδιά, οὔτε τή στοιχειώδη εὐγένεια, μόνο μιᾷ ἐπίφαση φιλικότητας. Ἡ Μίς Μίλαν ἀντίθετα ἦταν πολύ πιό εἰλικρινής καί πολύ πιό εὐγενική. Μακάρι ὅχι μόνο νά τό ἐνιωθε κανεῖς αὐτό ἀλλά καί πάντα νά τό ἀκολουθεῖ. «Γιατί;» ἀναρωτήθηκε ἀπαντώντας στόν Τσάρλς μέ θράσος, κάνοντάς τον νά δεῖ ὅτι ἦταν ἔξω φρενῶν, «ἐκνευρισμένη» ὅπως ἔλεγε ἐκεῖνος. («Ἐχουμε νεῦρα;» εἶπε ἐκεῖνος καί συνέχισε νά γελοῦ μαζί της μέ κάποιες ἀπό τίς παρευρισκόμενες) — «Γιατί;» ἀναρωτήθηκε «νά μή νιώθω τό ἴδιο πάντα, νά μή νιώθω σίγουρη πῶς ἡ Μίς Μίλαν ἔχει δίκιο, καί ὁ Τσάρλς ἄδικο καί νά παραμείνω σταθερή σ' αὐτό, νά νιώθω σίγουρη γιά τό καναρίνι, γιά τόν οἶκτο, τήν ἀγάπη καί νά μή νιώθω σάν δαρμένη μέ τό πού θά μπῶ σ' ἕνα δωμάτιο γεμάτο μέ κόσμος;». Ἦταν ξανά ὁ μισητός, ἀδύναμος, ἀναποφάσιτος χαρακτήρας της πού τήν πρόδιδε πάντα στήν πιό κρίσιμη στιγμή καί δέν ἔδει-

χνε κανένα ἐνδιαφέρον γιά τήν κογχυλιολογία, τήν ἐτυμολογία, τή βοτανική, τήν ἀρχαιολογία, τό πῶς νά κόβει πατάτες καί νά τίς παρατηρεῖ νά καρποφοροῦν ὅπως κάνουν ἡ Μαίρη Ντέννις καί ἡ Βάιολετ Σήρλ.

Ἐπειτα ἡ κυρία Χόλμαν καθῶς τήν εἶδε νά κάθεται ἐκεῖ, ἔτρεξε κατά πάνω της. Βέβαια, πράγματα ὅπως ἕνα φόρεμα δέν τραβοῦσαν τήν προσοχή τῆς κυρίας Χόλμαν, μέ τά παιδιά της νά κουτροβαλιάζονται διαρκῶς στίς σκάλες ἢ νά ἔχουν ὀστρακιά. Μήπως ἡ Μέιμπελ ἤξερε νά τῆς πεῖ ἂν τό Ἐλμθορπ νοικιαζόταν καθόλου γιά τόν Αὐγουστο ἢ γιά τόν Σεπτέμβριο; Ἀχ, ἦταν μιᾷ συζήτησιν πού βαριόταν τρομερά! — τήν ἐξόργιζε νά τῆς φέρονται σάν νά ἦταν μεσίτης ἢ τό παιδί γιά τά θελήματα καί γενικότερα νά τή χρησιμοποιοῦν. Δέν ἀξίζω τίποτε, αὐτό ἦταν, σκέφτηκε, στήν προσπάθειά της νά κρατηθεῖ ἀπό κάπου γερά, ἀπό κάτι πραγματικό, καθῶς προσπαθοῦσε νά βρεῖ μιᾷ λογική ἀπάντηση σχετικά μέ τό μπάνιο καί τή θέα ἀπό τή νότια πλευρά καί τό ζεστό νερό στό πάνω πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ. Καί ὅλη τήν ὥρα μποροῦσε νά δεῖ μικρά κομμάτια τοῦ κίτρινου φορέματός της στό στρογγυλό καθρέφτη, πού τά ἔδειχνε σάν κουμπιά μπότας ἢ σάν γυρίνους. Καί ἦταν φοβερό νά σκέφτεσαι πόσο ἐξευτελισμό καί ἀγωνία καί αὐτολύπηση καί προσπάθεια καί πόσα συναισθηματικά σκαμπανεβάσματα περιέχονται σ' ἕνα πραγματάκι μέ μέγεθος ἐνός κέρματος. Κι αὐτό πού ἦταν ἀκόμα πιό ἀλλόκοτο, αὐτό τό πράγμα, αὐτή ἡ Μέιμπελ Γουόρινγκ, ἦταν κάτι ξέχωρο, ἐντελῶς ξεκομ-

μένο. Καί καθώς ή κυρία Χόλμαν (τό μαῦρο κουμπί) τήν πλησίαζε γιά νά τῆς πεί πώς ὁ μεγαλύτερος γιός της εἶχε ζορίσει τήν καρδιά του μέ τό τρέξιμο, μποροῦσε νά τή δεῖ κι ἐκεῖνη ξεκομμένη μέσ στόν καθρέφτη καί ἦταν ἀδύνατο ἡ μαύρη κουκίδα πού ἔσκυβε μπροστά χειρονομώντας, νά κάνει τήν κίτρινη κουκίδα πού καθόταν μονάχη της, κλεισμένη στόν ἑαυτό της, νά νιώσει ὅπως ἐνιωθε ἡ μαύρη κουκίδα — ὥστόσο καί οἱ δύο ὑποκρίνονταν.

«Ἀδύνατον νά καθίσουν ἡσυχά τ' ἀγόρια» — ὅπως λένε συνήθως.

Καί ἡ κυρία Χόλμαν πού ποτέ της δέν ἔβρισκε ἀρκετή συμπαράσταση καί ἄρπαζε λαίμαργα ὅτιδήποτε τῆς προσφερόταν, σάν νά τό δικαιούνταν (μά τῆς ἄξιζαν πολλά περισσότερα, γιατί νά, ἡ μικρή της κόρη εἶχε ζυπνήσει τό πρωί μέ πρησμένο γόνατο), εἰσέπραξε αὐτή τήν ταπεινή προσφορά καί τήν εἶδε καχύποπτα, ἀπρόθυμα, σάν νά ἦταν μιά πεντάρα ἐνῶ θά ἔπρεπε νά εἶναι πενηντάρι καί τήν ἔβαλε ἀμέσως στό πορτοφόλι της — πρέπει νά ἀρκεστεῖ σ' αὐτό ὅσο πενιχρό καί μίζερο κι ἄν ἦταν, γιατί οἱ καιροί ἦταν δύσκολοι, πολύ δύσκολοι. Κι ἔτσι συνέχιζε, τρίζοντας τά δόντια πληγωμένη ἡ κυρία Χόλμαν γιά τό κορίτσι μέ τό πρησμένο γόνατο. Ὡ! ἦταν τραγικό, αὐτή ἡ ἀπληστία, ὅλη αὐτή ἡ φασαρία τῶν ἀνθρώπων, σάν κορμοράνοι στή σειρά κρώζοντας καί χτυπώντας τά φτερά τους γιά λίγη συμπόνια — ἦταν τραγικό ἄν μποροῦσε νά τό νιώσει κανείς χωρίς ἀπλῶς νά ὑποκρίνεται πώς τό νιώθει.

Ὅμως μέ τό κίτρινο φόρεμα πού φοροῦσε ἀπόψε δέ

θά μποροῦσε νά δώσει σταγόνα παραπάνω· τά ἤθελε ὅλα γιά τόν ἑαυτό της. Ἦξερε (ἐξακολουθοῦσε νά κοιτάζεται στόν καθρέφτη, νά βυθίζεται μέσα σ' αὐτή τή φοβερή λίμνη) ὅτι ἦταν καταδικασμένη, περιφρονημένη, ἀφημένη σ' ἓνα τέλμα, ἐπειδὴ αὐτό ἀκριβῶς ἦταν — ἓνα ἀδύναμο ἀναποφάσιστο πλάσμα· καί τῆς φαινόταν ὅτι τό κίτρινο φόρεμα ἦταν ἡ τιμωρία πού τῆς ἄξιζε καί πῶς, ἄν ἦταν ντυμένη σάν τήν Ρόουζ Σώ, μ' αὐτό τό ὑπέροχο, ἐφαρμοστό πράσινο μέ τά πούπουλα γύρω ἀπ' τό λαιμό, κι αὐτό θά τῆς ἄξιζε. Καί πίστευε πώς δέν ὑπῆρχε διέξοδος γι' αὐτή — καμία ἀπολύτως. Δέν ἦταν ὅμως τελικά τό φταίξιμο ὅλο δικό της. Ἦταν πού προερχόταν ἀπό μιά δεκαμελὴ οἰκογένεια πού ποτέ δέν εἶχε ἀρκετά χρήματα, κι ἔκανε πάντα οἰκονομία καί περικοπές· μέ τή μητέρα της νά κουβαλᾷ μεγάλους τενεκέδες καί τόν μουσαμά φθαρμένο στήν ἄκρη τῶν σκαλοπατιῶν καί τή μιά οἰκογενειακή τραγωδία νά διαδέχεται τήν ἄλλη — τίποτα τό καταστροφικό βέβαια, ἡ φάρμα μέ τά πρόβατα εἶχε φαιρίσει, ὅχι ὅμως ἐντελῶς· ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός της εἶχε παντρευτεῖ γυναίκα κατώτερης κοινωνικῆς τάξης μὰ ὅχι καί τόσο — χωρίς ἔχνος ρομαντισμοῦ, χωρίς τίποτε τό ἀκραῖο. Ξέπεφταν ἀξιοπρεπῶς σέ παραθαλάσσια θέρετρα· κάθε λουτρόπολη εἶχε κι ἀπό μιά θεία της ἀκόμα καί τώρα, νά κοιμᾶται σέ κάποιο ἐνοικιαζόμενο δωμάτιο μέ τά παράθυρα νά μή βλέπουν ἀκριβῶς στή θάλασσα. Αὐτό ἦταν τό χαρακτηριστικό τους — πάντα κοίταζαν τά πράγματα μέ μάτια μισόκλειστα. Κι ἐκεῖνη εἶχε κάνει τό

ἴδιο — ἦταν ἴδια ἀκριβῶς μέ τίς θεῖες της. Γιατί ὅλα της τά ὄνειρα, νά πάει στήν Ἰνδία, νά παντρευτεῖ ἕναν ἥρωα σάν τόν σέρ Χένρυ Λῶρενς, κάποιον ἀπό τούς στυλοβάτες τῆς Αὐτοκρατορίας (ἀκόμα καί τώρα ἡ θεά ενός ἰθαγενή μέ τουρμπάνι τῆς δημιουργοῦσε ρομαντικές φαντασιώσεις), εἶχαν ἀποτύχει παταγωδῶς. Παντρεύτηκε τόν Χιούμπερτ μέ τήν ἀσφαλή, μόνιμη θέση ενός ὑπαλλήλου στά δικαστήρια καί μόλις τά ἔβγαζαν πέρα σ' ἕνα μικρό σπῆτι, χωρίς τό ἀπαραίτητο προσωπικό μέ πρόχειρο φαγητό ὅταν ἦταν μόνη ἢ μέ σκέτο ψωμί καί τυρί, ἀλλά πότε πότε — ἡ κυρία Χόλμαν εἶχε φύγει, θεωρώντας την τό πιό ἄχαρο καί ἀντιπαθές πλάσμα πού 'χε γνωρίσει ποτέ, καί μάλιστα κακόγουστα ντυμένο καί θά ἔλεγε σέ ὅλους γιά τήν ἀλλόκοτή της ἐμφάνιση — πότε πότε, σκέφτηκε ἡ Μέιμπελ Γουόρινγκ, παρατημένη στόν μπλέ καναπέ, τακτοποιώντας τό μαξιλαράκι γιά νά δείχνει ἀπασχολημένη, γιατί δέ θά πήγαινε στήν παρέα τοῦ Τσάρλς Μπάρτ καί τῆς Ρόουζ Σώ, πού φλυαροῦσαν σάν καρακάζες καί πιθανόν νά γελοῦσαν μαζί της καθισμένοι κοντά στό τζάκι — πότε πότε, ἔρχονταν στή θύμησή της ὑπέροχες στιγμές, ὅπως τίς προάλλες πού τή νύχτα διάβαζε στό κρεβάτι, ἢ τότε κάτω στή θάλασσα, ξαπλωμένη στήν ἀμμουδιά στόν ἥλιο, τό Πάσχα — ἄς την νά τό θυμηθεῖ — μιὰ συστάδα ἀπό ξερούς θάμνους τῆς ἄμμου, σάν θυμωνιές ἀπό λόγχες στραμμένες πρὸς τόν οὐρανό πού ἦταν μπλέ σάν ἕνα λεῖο πορσελάνινο αὐγό, τόσο σταθερό, τόσο σκληρό κι ἔπειτα ἡ μελωδία τῶν κυμάτων: —

«Σσς, Σσς...» ἔλεγαν οἱ φωνές τῶν παιδιῶν πού πλατσούριζαν — ναί ἦταν θεϊκή στιγμή, κι ἐκεῖ πού ἦταν ξαπλωμένη ἔνιωσε πῶς βρισκόταν στά χέρια τῆς Θεᾶς πού ἦταν ἡ πλάση· μιὰ σκληρή μά πανέμορφη θεά, ἕνας ἄμνός στό βωμό (θά μπορούσε κανεῖς νά κάνει αὐτές τίς ἀνόητες σκέψεις πού δέ θά πείραζαν κανένα, ἀρκεῖ ποτέ νά μὴν εἰπωθοῦν). Καί μέ τόν Χιούμπερτ πολλές φορές εἶχε ἐντελῶς ἀπροσδόκητα — καθώς τεμάχιζε τό ψητό γιά τό κυριακάτικο τραπέζι, ἔτσι χωρίς λόγο, ἢ ὅταν ἀνοιγε ἕνα γράμμα ἢ ὅταν ἔμπαινε σ' ἕνα δωμάτιο — θεϊκές στιγμές, πού ἔλεγε στόν ἑαυτό της (γιατί ποτέ δέ θά τό ὁμολογοῦσε σέ κάποιον ἄλλο), «Αὐτό εἶναι! Νά πού ἔγινε! Αὐτό εἶναι!». Καί τό ἀντίστροφο ἦταν ἐξίσου ἐκπληκτικό — ὅταν δηλαδή τά πάντα ἦταν κανονισμένα — ἡ μουσική, ὁ καιρός, οἱ διακοπές, ὅταν κάθε λόγος γιά νά 'ναι κανεῖς εὐτυχισμένος βρισκόταν ἐκεῖ — τότε δέ συνέβαινε ἀπολύτως τίποτε. Κανεῖς δέν ἦταν εὐτυχισμένος. Ἦταν ὅλα ἀνούσια, ἐντελῶς ἀνούσια, κι αὐτό ἦταν ὅλο. Ὁ ἐλεεινός ἑαυτός της γιά μιὰ ἀκόμα φορά, τό δέχως ἄλλο! Πάντοτε ὑπῆρξε μιὰ εὐέξαπτη, ἀδύναμη καί ἀνεπαρκῆς μητέρα, μιὰ ἀμφίθυμη σύζυγος πού περιφέρεται σέ μιὰ κατάσταση μεταξύ φθορᾶς καί ἀφθαρσίας χωρίς τίποτε τό ξεκάθαρο ἢ τό πολύ τολμηρό, ἢ κάτι περισσότερο ἀπό κάτι ἄλλο, ὅπως ὅλοι οἱ ἀδερφοί καί οἱ ἀδερφές της, ἐκτός ἴσως ἀπό τόν Χέρμπερτ — ἦταν ὅλοι τους τά ἴδια κακόμοιρα ἄτονα πλάσματα πού δέν ἔκαναν τίποτε. Καί κάποια στιγμή στά μισά μιᾶς ὑφέρπουσας ζωῆς, βρισκόταν

ξαφνικά στην κορυφή ενός κύματος. Αυτή η παλιόμυγα — μά ποῦ τήν εἶχε διαβάσει αὐτή τήν ἱστορία πού τῆς ἐρχόταν συνέχεια στό μυαλό γιά τή μύγα καί τή γαλατιέρα; — τά κατάφερε ἐπιτέλους νά βγεῖ ἔξω. Πράγματι, ὑπῆρξαν αὐτές οἱ στιγμές. Τώρα ὅμως στά σαράντα, ἴσως νά ἐμφανίζονταν ὅλο καί πιό ἀραιά. Σιγά σιγά θά ἔπαυε νά παλεύει πιά. Μ' αὐτό ἦταν ἀξιοθρήνητο! Δέν τό ἄντεχε! Τήν ἔκανε νά ντρέπεται!

Λοιπόν αὐριο θά πήγαινε στή βιβλιοθήκη τοῦ Λονδίνου. Θά ἔβρισκε ἕνα καταπληκτικό, πολύ βοηθητικό βιβλίο, ὅπως τυχαίως, ἕνα βιβλίο κάποιου κληρικοῦ, κάποιου Ἀμερικανοῦ πού κανεῖς δέν τόν ἔχει ἀκουστά· ἢ θά πήγαινε μιά βόλτα στήν παραλία καί θά ἔπεφτε κατά λάθος μέσα σέ μιά ὑπόγεια αἶθουσα ὅπου ἕνας ἀνθρακωρύχος θά μιλοῦσε γιά τή ζωή του στίς στοές καί ξαφνικά θά γινόταν ἄλλος ἀνθρωπος. Θά μεταμορφωνόταν ἐντελῶς. Θά φοροῦσε στολή· θά τήν ἔλεγαν Ἀδελφή Τάδε· δέ θά τήν ἀπασχολοῦσαν ποτέ ξανά τά ροῦχα. Καί ἀπό δῶ καί πέρα θά εἶχε ξεκάθαρη ἀποψη γιά τόν Τσάρλς Μπάρτ καί τήν Μίς Μίλαν καί γι' αὐτό ἢ τό ἄλλο δωμάτιο· καί θά ἦταν πάντα, μέρα τή μέρα, σάν νά ξαπλώνει στόν ἥλιο ἢ σάν νά τεμαχίζει τό ψητό.

Ἔτσι, σηκώθηκε ἀπό τόν μπλέ καναπέ, καί τό κίτρινο κουμπί στόν καθρέφτη σηκώθηκε κι αὐτό καί κούνησε τό χέρι της στόν Τσάρλς καί τή Ρόουζ γιά νά τοὺς δείξει πῶς δέν ἐξαριτιόταν ἀπ' αὐτούς οὔτε στό ἐλάχιστο, καί τό κίτρινο κουμπί βγήκε ἔξω ἀπ' τόν καθρέφτη καί ὅλα τά βέ-

λη μαζεύτηκαν στό στῆθος της καθώς πλησίαζε τήν κυρία Νταλογουέι γιά νά τῆς πεῖ «Καλή σας νύχτα».

«Μά εἶναι πολύ νωρίς ἀκόμα», εἶπε ἡ κυρία Νταλογουέι, γοητευτική ὅπως πάντα.

«Φοβᾶμαι πῶς πρέπει», εἶπε ἡ Μείμπελ Γουόρινγκ. «Πάντως» πρόσθεσε μέ τήν ἀδύναμη, τρεμουλιαστή φωνή της πού ἀκούστηκε γελοία ὅταν προσπάθησε νά τή δυναμώσει, «πέρασα ὑπέροχα».

«Πέρασα πολύ ωραία» εἶπε στόν κύριο Νταλογουέι πού τόν συνάντησε στή σκάλα.

«Ψέματα, ψέματα, ψέματα!» μονολόγησε κατεβαίνοντας τίς σκάλες, καί «Μέσα ξανά στή γαλατιέρα!» μονολόγησε ξανά, καθώς εὐχαριστοῦσε τήν κυρία Μπάρνερτ γιά τή βοήθειά της καί τύλιξε γύρω της, ξανά καί ξανά, τήν ἴδια κινέζικη κάπα πού φοροῦσε τά τελευταία εἴκοσι χρόνια.

Τίτλος πρωτοτύπου: Virginia Woolf, «The new dress» ἀπό τό *A Haunted House and Other Short Stories*

Ἡ σπουδαία Βρετανή συγγραφέας καὶ δοκιμιογράφος Βιρτζίνια Γούλφ, θεωρήθηκε πρωτοπόρος καὶ νεωτερίζουσα λογοτέχνης στὸν 20ό αἰῶνα, συμβάλλοντας καθοριστικά στὴ μορφή τοῦ μυθιστορήματος, καθὼς καὶ μία ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους καινοτόμους στὴν ἀγγλική κοινωνία τοῦ Λονδίνου καὶ μέλος τῆς Ὁμάδας Μπλούσμπερυ. Τὰ διασημότερα ἔργα της εἶναι τὰ μυθιστορήματα: «Κυρία Νταλογουέι» (*Mrs Dalloway*, 1925), «Στὸ Φάρο» (*To The Lighthouse*, 1927), «Ὀρλάντο» (*Orlando*, 1928), τὸ δοκίμιο «*A Room Of One's Own*» (1929), ὅπου περιγράφει τίς δυσκολίες πού ἀντιμετωπίζουν οἱ γυναῖκες συγγραφεῖς σ' ἓνα κόσμο ἐξουσιαζόμενο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, «Τὰ κύματα» (*The Waves*, 1913), «Τὰ Χρόνια» (*The Years*, 1937), «Ἀνάμεσα στὶς πράξεις τοῦ ἔργου» (*Between the acts*, 1941), κ.ἄ. Τὰ μυθιστορήματά της διακρίνονται γιὰ τὸ ψυχολογικὸ τους βάθος καὶ τὸ ἐκφραστικὸ τους ὕφος.

ΟΚΤΑΣΕΛΙΔΟ + τοῦ Μπιλιέτου • 86/2016

Υπεύθυνος: Βασίλης Δημητράκος
Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Γιάννης Δημητράκης
Τυπογραφικὲς διορθώσεις: Βάνια Σύρμου-Βερρή
Τυπογραφεῖο: Κ. Πλέτσας & Ζ. Κάρδαρη
Βιβλιοδετεῖο: Νίκος Λυράκης

Διεύθυνση: Ἰ. Παπαγεωργίου 5, 190 02 Παιονία
Τηλ.: 210 60 29 901 - Κιν.: 6946 55 06 99
email: mpilieto@yahoo.gr

ISBN 978-960-7805-60-7